

Lainsäädäntöhanke Schengenin tietojärjestelmää (SIS) koskevien säännösten tarkistamiseksi sisäministeriön hallinnonalalla

Asettaminen

Sisäministeriö on tänään asettanut hankkeen valmistelemaan ehdotuksen poliisin, maahanmuuttohallinnon ja Rajavartiolaitoksen toimialaa koskevan lainsäädännön muutoksiksi, jotka ovat tarpeen Schengenin tietojärjestelmää (SIS) koskevien säännösten saattamiseksi ajan tasalle.

Toimikausi

Hankkeen toimikausi on 1.10.2019 - 31.12.2020.

Tausta

Schengenin tietojärjestelmä perustettiin vuonna 1990 sisäraajatarkastusten poistuttua Schengen-alueella. Nykyinen järjestelmä (SIS II) hyväksyttiin vuonna 2006 ja se tuli käyttöön vuonna 2013. Schengenin tietojärjestelmä on EU:n laajimmin käytetty tietojärjestelmä vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen turvaamisessa. Järjestelmässä on yli 76 miljoonaa kuulutusta. Vuonna 2017 jäsenmaat tekivät järjestelmässä 5,1 miljardia hakua, joiden pohjalta saatiin yli 240 000 osumaa jossain toisessa maassa tehdyistä kuulutuksista.

Euroopan komissio esitteli joulukuussa 2016 lainsäädäntöpaketin, jonka tarkoituksena on parantaa Schengenin tietojärjestelmää teknisesti ja reagoida tiettyjen vakavan rikollisuuden muotojen, muun muassa terrorismin, uusiin toimintatapoihin. Euroopan parlamentin ja neuvoston uudet asetukset Schengenin tietojärjestelmän käytöstä tulivat voimaan 28.12.2018. Asetukset koskevat:

- poliisiyhteistyötä ja rikosasioissa tehtävää oikeudellista yhteistyötä, (EU) 2018/1862
- rajatarkastuksia, (EU) 2018/1861, sekä
- laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten palauttamista, (EU) 2018/1860

Schengenin tietojärjestelmää koskevien päivitettyjen sääntöjen tavoitteena on tehostaa terrorismin ja vakavan rikollisuuden torjuntaa, varmistaa turvallisuuden korkea taso kaikkialla EU:ssa sekä edistää muuttoliikkeen hallintaa.

Laittoman maahanmuuton estämiseksi tietojen vaihtoa järjestelmän sisällä tehostetaan ja siihen lisätään kuulutukset kolmansien maiden kansalaisten palautuspäätöksistä. Jäsenmaiden on jatkossa luotava kuulutuksia terrorismista ja jaettava tietoa terroriteoista muiden maiden kanssa.

Järjestelmään lisätään ennaltaehkäiseviä kuulutuksia koskien lapsia, joita uhkaa väkivalta, pakkoavioliitto tai vanhemman sieppaus ja muita haavoittuvassa asemassa olevia henkilöitä, joita on suojelun vuoksi estettävä matkustamasta. Järjestelmään lisätään myös kuulutuksia, joilla pyritään tunnistamaan rikollisia muun muassa biometrisen tunnistuksen avulla. Lisäksi tietosuoja sääntöjä vahvistetaan lisäämällä tietosuojaviranomaisten suorittamaa valvontaa.

Suhde hallitusohjelmaan

Pääministeri Antti Rinteen hallituksen hallitusohjelman tavoitteisiin kuuluu turvallisuusviranomaisten toimintakyvyn varmistaminen. Hallitusohjelmaan kirjattujen tavoitteiden mukaan hallitus kiinnittää erityistä huomiota henkilökohtaiseen koskemattomuuteen sekä henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten, erityisesti lapsiin kohdistuvien rikosten sekä lähisuhdeväkivallan vähentämiseen. Erityisen haavoittuvassa asemassa olevien uhrien auttamiseksi matalan kynnyksen ilmoitusmahdollisuuksia parannetaan ja vahvistetaan viranomaiskäytäntöjä. Lisäksi EU-maiden sisäisen turvallisuuden toimijoiden ja kriisinhallintaoperaatioiden yhteistyötä tuetaan muun muassa hallitsemattoman muuttoliikkeen, terrorismin ja kansainvälisen rikollisuuden ehkäisemiseksi.

Schengenin tietojärjestelmään lisättävät ennaltaehkäisevät kuulutukset tukevat osaltaan hallitusohjelman tavoitteita ja parantavat viranomaisten keinoja esimerkiksi lapsiin kohdistuvien rikosten torjumiseen ja haavoittuvassa asemassa olevien uhrien auttamiseen. Päivitetyt säännöt tehostavat jäsenvaltioiden välistä tiedonvaihtoa ja tukevat siten EU-maiden yhteistyötä hallitsemattoman muuttoliikkeen, terrorismin ja kansainvälisen rikollisuuden ehkäisemiseksi hallitusohjelman tavoitteiden mukaisesti.

Tavoitteet ja tehtävä

Hankkeen tavoitteena on saattaa sisäministeriön hallinnonalan henkilötietolainsäädäntö vastaamaan uusia Schengenin tietojärjestelmän käyttöä koskevia asetuksia. Hankkeessa selvitetään myös mahdolliset muut asetusten aiheuttamat muutostarpeet sisäministeriön valmisteluvastuulla olevaan lainsäädäntöön. Ehdotettujen muutosten taloudellisten vaikutusten arviointia täsmennetään hankkeen kuluessa.

Siltä osin kuin kyse on lainsäädäntömuutoksia koskevista ehdotuksista, työryhmän tulee laatia ehdotus hallituksen esityksen muotoon. Tavoitteena on, että hallituksen esitys annetaan eduskunnalle syysistuntokaudella 2020. Säädosmuutosten on tarkoitus tulla voimaan samanaikaisesti, kun asetusten mukainen SIS-järjestelmän toiminta aloitetaan komission päätöksellä.

Taloudelliset vaikutukset

Uusien SIS-asetusten täytäntöönpano aiheuttaa taloudellisia vaikutuksia poliisihallinnossa, maahanmuuttohallinnossa ja Rajavartiolaitoksen toimialalla. Täytäntöönpano edellyttää tietojärjestelmämuutoksia, henkilöstön koulutusta ja henkilöresurssilisäyksiä.

Suurin osa taloudellisista vaikutuksista aiheutuu suoraan uusiin asetuksiin sisältyvästä sääntelystä. Hankkeessa esitettävistä kansallisista lainsäädäntömuutoksista ei arvioida aiheutuvan merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

Asetusten täytäntöönpanosta aiheutuvat kustannukset on tarkoitus kattaa osittain EU-rahoituksella. Taloudellisten vaikutusten arviointia täsmennetään hankkeen kuluessa.

Organisointi

Ehdotus hallituksen esitykseksi valmistellaan sisäministeriössä poliisiosaston, rajavartio-osaston ja maahanmuutto-osaston yhteishankkeena.

Hanketta varten perustetaan työryhmä, jonka toimikausi päättyy perusvalmistelun päättyessä. Työryhmän on kuultava oikeusministeriötä ja muita ministeriöitä, joiden hallinnonaloilla on liittymäkohtia hankkeessa esitettäviin muutoksiin. Työryhmä voi kuulla tarpeen mukaan myös muita asiantuntijoita.

Puheenjohtaja

Lainsäädäntöjohtaja Katriina Laitinen, sisäministeriön poliisiosasto

Jäsenet

Poliisiylitarkastaja Hannu Kautto, Poliisihallitus

Ylitarkastaja Päivi Laaksonen, Poliisihallitus

Ylitarkastaja Tony Everhall, keskusrikospoliisi

Poliisiylitarkastaja Heidi Kankainen, sisäministeriön poliisiosasto

Neuvotteleva virkamies Heli Heikkola, sisäministeriön kansallisen turvallisuuden yksikkö

Ylitarkastaja Antti Wahlroos, suojelupoliisi

Rajaturvallisuusasiantuntija Simo Purmonen, Rajavartiolaitos

Tietosuojapäällikkö Kaj Välimäki, Maahanmuuttovirasto

Esityksen jatkovalmistelu toteutetaan virkatyönä sisäministeriössä.

Hankkeen vastuuvastavalmistelijana ja esittelijänä toimii erityisasiantuntija Suvi Pato-Oja sisäministeriön poliisiosastolta. Hankkeen muina valmistelijoina toimivat rajavartioylitarkastaja Anne Ihanus sisäministeriön rajavartio-osastolta ja erityisasiantuntija Tuuli Tuunanen sisäministeriön maahanmuutto-osastolta.

Säädösvalmisteluavustajana toimii säädösvalmisteluavustaja Susanna Polvi sisäministeriön poliisiosastolta.

Kustannukset ja rahoitus

Hanke toteutetaan virkatyönä. Kukin organisaatio vastaa edustajien matka- ja muista kuluista.

Muut mahdolliset kustannukset maksetaan sisäministeriön toimintamomentilta 26.01.01.1. Hankkeeseen käytettävä työaika ja muut kulut kirjataan sisäministeriön osalta toimintokohteelle 20005201 00.

Sisäministeri

Maria Ohisalo

Kansliapäällikkö

Ilkka Salmi

Jakelu

Työryhmän puheenjohtaja
Työryhmän jäsenet ja valmistelijat

Tiedoksi

Sisäministeriön johto
Sisäministeriö/viestintä
Sisäministeriö/poliisiosasto
Sisäministeriö/rajavartio-osasto
Sisäministeriö/maahanmuutto-osasto
Sisäministeriö/kansallisen turvallisuuden yksikkö
Poliisihallitus
keskusrikospoliisi
suojelupoliisi
Rajavartiolaitos
Maahanmuuttovirasto